

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

Tábori posta (Folytatás)

Lassan egy hónapja már, hogy a tűzéosztálynak új politikai tisztje van. A szaporaszavú, víg kedélyű, ám néha kissé cinikus Kuznyecov őrnagyot nem sokkal az embai hadgyakorlat után alezredessé léptették elő, s ha jól emlékszem, a hadcsoport-parancsnokságon találtak számára előkelőbb és fontosabb beosztást. A szolgálat már csak ilyen – hallani olykor, ha a felsőbb utasításra menni kell. Kuznyecovot, akire természetes közvetlensége okán több tisztelettel néztünk bármely rideg tekintetű, a személyi állományt állandóan regnáló parancsnoknál, őszintén sajnáltuk, és jópofaságait egy idő után már nosztalgiával emlegettük. Az ő szájából hallottam először a férfi-nő viszonyt illető legoptimistább bölcsességet, mely szerint nem lehet ugyan minden nőt megkapni, de feltétlenül erre kell törekedni. Bevallom, a jövőre nézvést ez nekem is tetszett, a bajtársakról nem is szólva, holott jó részük még ábrándozott csak a testi szerelemről!

A mostani *zámpolit*, ez a Sumkov főhadnagy teljesen más anyagból való, abszolút érzéketlen az efféle életfilozófia iránt. Ennek örökösen lefelé görbül a szája, állandóan zsörtölődik, mindenben hibát keres, nyers beregi hasonlattal szólva olyan, mint a baszott róka. Néhány napja a kaszárnyaügyeletessel a Lenin-szobába hivatott. Én illendő módon jelentkeztem, de ő, mintha észre sem vett volna, rám se hederített. Állt egy kinyitott notesznel a kezében, és összevont szemöldökkel írt. Miután befejezte, erélyesen leültetett, noteszlapot és tollat tett elém, majd sorolni kezdte a mielőbb felszámolandó hiányosságokat.

– Itt van rögtön a Varsói Szerződés tablója. Hogy néz ez ki? Csak nézz rá, kész köpedelem. Teljesen elkoszolódott, az alsó sarkok papírborítása a sok tapogatástól, állandó taszigálástól megkopott, több helyen átszakadt, a guással írott betűk több helyen elmosódtak. A test-

véri hadseregek fegyvernemeinek stilizált ábrázolásai a sok napfénytől megfakultak, és ezt a Lenin – Marx-párost is ideje újrafesteni. Csak mondta, sorolta, én pedig jegyeztem a tennivalókat.

– Főhadnagy elvtárs! – mondom, amikor szóhoz jutottam végül – , a keretet Whatman-papírral beborítom, lealapozom, a szöveges részt átirom, de festeni – különösképpen Lenint vagy Marxot – nem tudok.

– Nem értettem! – néz rám hitetlenkedve –. Hát ezeket itt ki festette?

– Ezek már itt voltak, mielőtt én idekerültem, főhadnagy elvtárs. Én csak a felújítással, a számadatok, különféle mutatók frissítésével foglalkoztam, én művészi festést nem tanultam.

Hosszasan, kérdőn nézett rám, mint aki nem akar hinni a fülének. Aztán mégis felfogta, hogy tévedésben van velem kapcsolatban, és a maga selypítve szótagoló beszédmodorában, mutatóujjával a mellkasomat bökdösve, fejével minden egyes szótaghoz biccentve a következő megállapítást tette:

– *Gyejszt-vi-tyely-no, ti zse nye hu-dozs-nyik, ti toly-ko hu-dozs-nyik o-for-mi-tyely.* (Valóban, nem is vagy te festőművész, te csak egy kivitelező vagy.)

Azt hiszem, meg akart sérteni, de én nem hagytam magam. Szaporán bólogatva, szemébe nézve adtam neki azonnal igazat: – *Ták tocsno, tovaris sztársij lejtyenánt, ták tocsno.* (Igenis, főhadnagy elvtárs, igenis.) No, ezen meg ő húzta fel az orrát, mert szó nélkül megfordult és magamra hagyott. Erre én meg sem várva, hogy nyoma kihüljön, kifordultam a helyiségből, s átballagtam a kaszárnyával szemben álló kis vegyesboltba, ahol Antal százados felesége sürgött a pult mögött. A minap említette, hogy szeretne a bolt bejárata fölé egy újévköszöntő feliratot, mert – bár a szilveszter és az újév még odébb van, a karácsony egyre közeledik, hát legalább ennyi jele legyen a mi illegitimitásba kényszerített ünnepünknek.

– Milyen legyen az a felirat, Editke, mi az elképzelése?

– Hát, nem is tudom... Azt hiszem, jól mutatna, ha valami vidámabb formát adna a betűknek, esetleg, mint a részegek, ide-oda dülön-

gélnének, és lehetnének különböző színűek. Az a lényeg, hogy vidám legyen. Talán egy feldíszített fenyőág is kerülhetne mellé, valami szép színes gömbbel jól nézne ki. De magára bízom inkább, Laci, maga a festő.

– Tudja, Editke, a festői tudományomról épp most kaptam meg a főnököm minősítését. Ha ismerné a véleményét, talán meggondolná magát, és más piktort keresne erre a nem túl bonyolult feladatra. De ne vegye komolyan: bár nem neveztem én magamat egy percig sem festőnek, a betűírást úgy-ahogy eltanultam, s egy ilyen egyszerű kis munkára bármikor képes vagyok. De most inkább megyek, látom, vásárlói vannak, nem tartom fel tovább – fordítom búcsúzóra a beszédet, mert akaratlanul is észreveszem, hogy két bámészkodva várakozó nő eleinte csak gyanakvóan fülel megfajthetetlen nyelvünkre, majd türelmük fogytán egyre indulatosabb pillantásokat vetnek felénk. A küszöbről azért még visszaszólok: – Ha elkészülök vele, hozom.

A következő néhány napban mintha lelassult volna az idő. Nem jól mondom: van már egy hónapja is, hogy az előttünk behívottakat leszerelték, s mi megörököltük végre az öregbakák régóta óhajtott státuszát. A helyzetünk – többek várakozásával ellentétben – csak annyival lett könnyebb, hogy megszabadultunk Ivanovtól és csatlósaitól, akik az utóbbi hetekben árgus szemmel figyelték minden mozdulatunkra, nehogy idő előtt markoljuk el tőlük a hegemonia gyeplőjét. Ma már beismerem, nem volt teljesen alaptalan a félelmük. Az idő közeledtével szinte biztosra lehetett venni, kik formálnak majd elsőként jogot a hangadói, főnöki, felügyelői szerepekre, s ez nem feltétlenül az altiszti rang, nem is a beosztás szerint dőlt el. Ellenben, akiket szolgálatuk első félidejében sok méltánytalanság, megaláztatás vagy akár testi bántalom ért, azok közül mindig kivált egy-kettő, aki tudatosan készült a visszavágóra. Majd eljön az én időm – mondogatták eleinte csak hal-kan, később hangosan is, és testüket is jórészt ennek érdekében edzet-ték. Magamat illetően tiszta szívvel írhatom, hogy nem élt bennem egy szemernyi bosszúvágy sem. Átlagos, vagy az annál is gyengébb fizikai

képességgel nem sok reménnyel indulhattam volna ezen a tornán, s különben is... Azokat leckéztessen, akik sohasem ártottak nekem? Megelégszem én azzal, ha nem ugráltatnak egyfolytában, ha valame-lyest békén hagynak. 23-án azonban az őrségállításban ismét ütegünkre került a sor, s mivel a leszereltek helyére még nem érkezett meg a váltás, minden emberre szükség volt, nem maradhatott ki senki a fegyver alól. Vagy talán mégis? Az őrmester már kijelölte hármásával az őrszemeket, már elkezdődött az ebéd utáni felkészülés, amikor váratlanul beállított Sumkov főhadnagy, és közölte Kondratyenkóval, hogy helyettem keresnie kell valaki mást a *karaulba* (fegyveres őrség). Ha nincs senki tartalékban, kérjen egy embert a 2. számú ütegből, mert számomra – itt az év vége – sürgős munkát hozott, s már intett, hogy kövessem.

– *Nu, László, opjátý tyebe povezlo! Szácsok ti, sztárij szácsok!* (Na, László, neked ismét sikerült kibújni! Lógós vagy és kész, öreg lógós!) – szólt utánam Kalinyin ingerülten, ahogy elhaladtam mellette.

– És én mit tegegyek, Tolik? – tártam szét karomat –. Hidd el, hogy én sem üdülőbe készülök! – vágtam vissza jogos önérzettel, s követtem Sumkovot a kijárat felé.

Az pedig ment előttem kacsázva, minden egyes lépést megfontolva, mintha nem is katona lenne. A tábori öltözékhez dukáló csizmában lábai térdtájon kétfelé dőlve szabályos karikába íveltek, és talpai olyan óvatosan értek aszfaltot, mintha fájt volna nekik a lépést befejező mozdulat. Ezen jót derültem magamban, mert erre Teri nagyanyám képe villant be önkéntelenül, amint páhogva, imbolyogva gyakorta átdöcögött az újlaki Vásártéren, s mire a rozszant kisajtó küszöbe fölött alacsony, hordóforma testével áthatolt, köszönés helyett csak ennyi jött ki belőle: – Nincs lábom, pulyám, nincs lábom.

Az bizony, szegény Sumkovnak is alig van, amint látom. Szerencséje, hogy a légi tüzerek felfogtak rajta, mert a gyalogságnál nem vitte volna az őrmesterségig sem. Ami viszont a politikai pallérozás művészetét illeti, ott nem a lábmunka a fontos. Ott a harsány, hatásos jelmondatoké, a látványos forradalmi jelképeké, az eszközegeké, fogadalmaké és ígéreteké

a fő szerep. Oda igyekszünk most is, a szemléltető agitáció kisiparának műhelyébe, ahol, ha nem is teljesen hivatásos, de nálam jóval képzetesebb önkéntesek kezei alatt készülnek a politikai éberség rekvizitumai.

A festóműhelyt a híradós kaszárnya alagsorában, a fűtőház szomszéd-ságában rendezték be. Amint beléptünk, azonnal megértettem, hogy erre a célra ideálisabb helyet ki sem lehetett volna találni. Az alacsony mennyezet alatt kétcolos fűtőcsövek futottak tova, azok ontották magukból a meleget, a déli fekvésű, laposra szabott ablakok pedig a fényt. A fény a szemnek tesz jót, a meleg a pedig a száradó tablóknak. Egy ingujjra vetkezett legény – szája sarkában bealudt cigaretta – egy több négyzetméteres keretre szabott kartonlapot alapozott éppen. Az ajtónyitásra felnézett, bólintott, majd egykedvűen járatta a festékhengert tovább. Sumkovnak nem ő kellett. A terem tulsó sarkában az asztal föléd görnyedő tizedes feléd tartott. Jöttünkre ő is felegyenesedett, lerakta az ecsetet.

– Ő Sumkin tizedes – mutatta be a *zámpolit* jó előre –, megtanít téged néhány szakmai fogásra.

Az illendőség kedvéért én is elhadartam a nevem, de a tizedes nem tudott figyelni rá, hiszen a tiszt sem fejezte még be mondandóját, most éppen hozzám fordulva beszélt:

– Először is elmondja neked, hogyan lehet a legegyszerűbben Lenin-portrét készíteni és címert vagy más állami jelképeket festeni. Meg fogod látni, nem is olyan bonyolult. Na, ti csak dolgozzatok – fejezte be hirtelen –, nekem mennem kell, ma én veszem át az ügyeletet.

A fiú anélkül, hogy rám nézett volna, kihúzta az asztalfiókot, s egy degeszre tömött mappát vett ki belőle. Amíg bontogatta, keresgélt benne, rászánta magát, hogy megtörje a csendet.

– Mit is mondtál, mi a családi neved?

– Fábían.

– Úgy hangzik, mintha örmény lenne, de te nem úgy nézel ki.

– Magyar vagyok. – válaszolom, s mert sejtem előre, hogy ezt képtelen lesz egyszerre megemésztetni, valamivel még megfejelem: – Kárpátaljáról jöttem, a magyar országhatár közeléből, ahol élünk még vagy százyolcvan-kétszázezren.

Bólintott, mintha értené, s míg a papírok közül különböző méretű Lenin-fej és szovjetcímer-sablonokat szedett elő, keze abbahagyta a matatót, s szemeit először emelte rám igazán.

– Én pedig mordvin vagyok – mondta halkán, de jól érthetően, s azt hiszem, egy kissé bele is pirult.

Bocsássa meg nekem az Úr, de a finnugor rokonságtól valahogy sohasem tudtam lázba jönni. A nyelvtörténeti és az uralisztikai előadásokon – bevallom – gyakran elszundítottam. „Költő! Trágyadomb! Azt hiszi, hogy ezt könyvből is megtanulhatja?” – fakadt ki magából önérzetében sértett, nyers modorú tanárunk, s agyonhajtogatott, sárgult jegyzetlapjait, kutatásai száralmas bizonyítékát, ujjai közt fennen lobogtatta. De most, ebben a pillanatban... azt hiszem, engem is melegíteni kezdett belülről valami, és a legőszintebben bánni kezdtem sok-sok mulasztásomat. Ha csak néhány, a magyarban és a mordvinban is azonos gyökerű szót citálhatnék elő gyarló emlékezetemből, mennyivel könnyebben indulhatna most a beszélgetés! A finn és az észti *kodu, kala, vöj* (ház, hal, vaj) emlegetésére a rokon teljesen érzéketlen, de a sokat emlegetett, nyelvészeink által rekonstruált finnugor ősmondatok (*Vete patana peje* – Fazékban fő a víz, *Vete uszkala kala* – Vízben úszik a hal) produkálásával sem tudtam igazán érdeklődését felkelteni. Próbálkozhatnék azonban az ősi hitvilág fogalmaival – jutott eszembe hirtelen.

– Tudod mit? – szántam rá magam. Írd le, hogyan hangzik a te nyelveden az orosz *nyebo* (ég, égbolt), s leírom én is a magyar megfelelőjét orosz betűkkel, majd a kettőt összehasonlítjuk.

A fiú kétkedve, kelleetlenül nyúlt a ceruzáért, de míg leírta azt a néhány betűt, megmozdulhatott benne valami, s mire felegyenesedett, már az ő szemében is őszinte kíváncsiság égett. Papíromat kérte, ő akarta elvégezni az azonosítást. Egyezniük kell! Egyezniük kell! – ismételtettem magamban, minden akaratomat összpontosítva, de amint ránézett az írásomra, elhúzta száját, s tagadólag rázta fejét. Az én ked-

vem ezzel rögtön odalett, s már csak futva pillantottam az elem tett bizonyítékokra. *Minyel* – olvasom lelombozottan. Hát igen. A *minyel* és az *ég* szavunk hangsorai még csak egymás közelében sem járnak. Számba vettem mégis, hogy érezzem legalább a mordvin szó ízét, s mert elég jónak találtam, fellobbant elmémben rögtön a mécses: ugyanerre a fogalomra nekünk más szavunk is van, mégpedig a *menny*. Ez a kettő – a nyakam tenném rá – azonos gyökerű! Nyelvrokron bajtársam talán felfogta, talán nem hirtelen kerekedett jókedvem okát, én azonban elégedett voltam, mert azt éreztem, hogy egy bizonytalan eredetű, erősen hiányos falmaradványban helyére tettem egy több ezer éve kilazult követ.

A kölcsönbe kapott sablonokkal visszatértem a kaszárnnyába, s kevéssel vacsora előtt az egyik előkészített tablón már ott díszelgett a világproletariátus vezérének portréja. Első kísérletre nem is rossz – állapítottam meg magamban, s hozzáálltam, hogy kicentizzem a cím betűinek helyét.

– Na látod, tudsz te dolgozni magasabb szinten is, ha megmutatják neked a módját – állt meg mögöttem elégedetten az ügyeletes tisztként szolgálatba lépett Sumkov.

Megnyugtató, hogy a főnök elégedett a munkámmal, ezek szerint ma már nem fog háborgatni. Ezt majd holnap folytatom, vacsora után pedig előkészítem, s takarodóig talán be is fejezhetem az Antalnénak megígért újévköszöntő lózungot, mert reggel nagy napra, Jézus születésnapjára ébredünk.

Nem jó a szentestét egyedül várni, mit kezdjen az örömhírral az ember egymaga? A pásztorok, királyok is mind összeálltak, úgy siettek a megváltó felé, de itt ki figyeli a betlehemi csillagot? Utóbbi ungvári karácsonyaim is ilyenforma sivárságban teltek, kivéve '71 szentestéjét: az azért mégiscsak más volt. Emlékszem, hazaútról szó sem lehetett, és nem tellett már sem kalácsra, sem borra. Szembefordultam ekkor az érzéketlen ateista havazással, és egy hitvány zsebkéssel elindultam, hogy fenyőt szerezzek magunknak valahol. Sötétedett, amikor egy be-

havazott, elhagyott parkban ráakadtam. Ott gubbasztott nagyobb testvéréhez szorulva, féloldalassá nyomorodva, és megszúrta, amikor a kést tövére tettem. Aztán kabátom alá gomboltam, testemmel felmelegítettem, s attól kezdve nem neheztelt rám. A lakótelepi lépcsőházban sötét volt, csak tapogatva értem fel a második szintre, s kissé tétovázva, bizonytalanul a kilincsre tettem a kezem. A szívem kétszer szaporábban vert, mint amikor a fácska tövét nyiszáltam. Ha nincs itthon a lakás bérlője, én világgá megyek bánatomban. Az ajtó, ahogyan karácsonykor illő, csengetés nélkül, nyitlatlanul tárult, s amint beléptem, ott állt előttem egy hálóingos angyal, akinek közelsége kedvesebb és bódítóbb volt akkor a frissen sült mákos kalács illatánál...

A bajtársak csak este öt után jönnek meg a *karaulból*, a kaszárnyában alig lézeng valaki. S ha itt lennének, úgy nem lennének-e egyedül? Senki sem sejti köztük, hogy én most az enyéimhez vágyom, s azt végképp nem, hogy miért. Egyetlen hely van a közelben, ahol ma várják az angyalt: az Antal kapitányék lakása.

Megjött az üteg a szolgálatból. A lábtörőknél hangosan csattognak a csizmák, a sapkákról leverik a vizet. Jó is a huszonnégy órás fegyelmet feledve visszatérni a kaszárnya megszokott melegébe. Csak a fegyverraktár szörnyű csengője ne szólna, mert az elől mindenki menekül. De üríteni kell a táraikat, harmincas raklapokba állítani a hatvan töltényt, a fegyverrel együtt leadni. A fiúk elcsigázottak, kedvetlenek, némelyek ingerültek, mielőbb szabadulnának koloncaiktól. A lerúgott csizmák az ágyak előtt párolognak, a kaszárnya megtelik lábszaggal. Egy-két üdvözlő szó, ugyanannyi barátságos hátbavágás, s mindenki igyekszik a dolgára. Az én utam – egyelőre – a Lenin-szobába vezet. Hosszában összetekerem az újévköszöntő feliratot, s hogy úgy is maradjon, a hengert egy fél újságoldalba göngyölöm, végein az újságpapírt visszahajtogatom. Magamra gombolom köpönyegem, s kilépek a novemberről visszamaradt kellemetlen időbe. Az égbolt ólmos, csillagtalán, felnézni rá tán nem is érdemes.

A szűkre méretezett lépcsőházban félhomály van. Mint szeretetre, jó szóra éhes lelki tolvaj, úgy hatolok előre, holott angyalként szerettem volna jönni, ajándékokkal gazdagon. A csöngetést követően alig telik el egy perc, ám nekem az is hosszúnak tűnik. Már örömmel fordulnék vissza, de késő. Az ajtó kitárul, s civilben áll ott Sándor, és nézünk egymásra, mindketten meglepetten.

– Elnézést az alkalmatlankodásért – hebegem zavaromban –, csak ezt a feliratot hoztam el Editkének, mert ő kérte... a bolt bejárata fölé szeretni kitenni.

S míg Sándor a tekercest átvette, rászántam magam, és bátortalanul boldog karácsonyi ünnepet kívántam. Az én földim ekkor egészen közel hajolt, mutatóját ajkain keresztül téve, szemében bocsánatképpel csöndre intett.

– Itt van a főnököm – mondta bizalmasan –, tudod, Szmolenszkij ezredes.

– Értem – válaszolom, s egyben jelzem, hogy máris megyek, a világot sem szeretnék terhükre lenni.

– Várj egy kicsit, ne siess annyira, rögtön jövök – néz rám kérőleg, s eltűnik a nappali ajtaja mögött.

Körbe sem érkeztem tekinteni az előszobában, épp csak a galambszürke ezredesi köpönyegen akadt meg a szemem, mert amilyen gyorsan eltűnt a százados, úgy vissza is tért. Jobb kezében rumos üveg volt, a másikban tányérka pohárral, néhány süteménnyel. Megtöltötte az öblös kis stampedlit, és egészségemre kínálta. – Egészségükre és boldog karácsonyt! – vizszonoztam a jókívánságot, majd kiürítettem az elem tett poharat.

Már csak az óév búcsúztatása maradt hátra az esztendőből, ezzel meg csak megleszünk valahogy. Vannak itt elegenden, akik kellőképpen, sőt annál is jobban átélik az újév nyugodt, zavartalan körülmények között való fogadását. Megértem őket, nekik már ez az ünnepük: az egykor mélységesen vallásos oroszok nagyobb része ezzel váltotta fel a Szibériába száműzött karácsonyt. És amint a példa igazolja, jó nekik, nem kívánják a régit azóta se vissza.

Átszellemült arccal ülünk a kaszárnya közepén felállított fenyő körül. Színes papírszalagokból ragasztott díszei feloldódnak az erőteljes zöldben, de a csúcson trónoló üvegszillag a plafont veri és vörösen világít. Tisztjeink közül senki sincs jelen. Egyedül csak Kondratyenko apánk érzi, hogy fiai mellett a helye. Fontos lehet neki is ez az este, mert megszokott művi vigyorát levetette, s mintha belülről is kicserélődött volna, egyfolytában sugárazik arcáról a szeretet. A vasalószobában terüj-asztalkát szervezett: nagy fazék aszalt körtéből és mazsolából főtt kompót illatozik rajta, hozzá keksz, nápolyi bőségesen. A lemezjátszó-ból szalonképes orosz esztrádzene szól, vannak, akik épp csak ráhangolódtak a ritmusra, és vannak, akik már együtt dúdolnak az énekessel. A következő szám fülbemászó, közkedvelt keringő, melynek hívására hárman is felállnak, hogy székszomszédjukat táncra kérjék. Ezt ismerem – tolakszanak elé az újlaki gyerekkori emlékek, mint filmvászon, megelevenednek az ottani híradós zászlóalj szombat esti, szabadtéri táncmulatságai. Ott is így kezdődött, egymással fogódzkodtak össze a katonák, míg az elfordítható kerítésdeszkák alatt be nem surrant hozzájuk néhány közismert, környékbeli leányzó. Leányzók? Ízléstelenül kimázolt öregedő csatalovak voltak, akik alkalmi partnert már csak a katonák között kereshettek. Itt azonban rájuk sem lehet számítani, így hadd botladozzanak csak a fiúk egymás karjaiban, hadd szokják a gyöngédséget, hadd éljen ezúttal egy kicsit a lélek is.

Ami az én lelkemet illeti, nem egészen erre vágyik. Pedig Szerjozsa Szemjonov, aki eddig sejtelmes arccal bámult maga elé, most egyenesen felém tart.

– *Dáváj, Fráncuzik, potáncuj szá mnoj!* (Gyere, kis Francia, táncolj velem egyet!) Fejemmel ösztönösen nemet intek, magam elé tartott, kifordított tenyérrel háritom a kísértést, de ő tudomást sem akar venni róla.

– *Nu dáváj uzse, sto ti lomájesszjá kák celká* (Na gyere hát, mit kéreted magad, akár egy szüzlány?) – sürget már-már ingerülten.

Látom rajta, hogy a további ellenállással nagyon a lelkébe gázolnék, ezért felállok és hagyom, hogy átkaroljon. Számítottam rá, hogy erőteljesen fog vezetni. Nagyokat lép felém, hátrálok, de ő egyre elszántabban tol maga előtt, s a félfordulatoknál jobb kezének szétterpesztett ujjai szinte a bordáim közé hatolnak. Megpróbálnám mozdulatainak irányát az arcáról leolvasni, de fejfel magasabb tőlem, így csak kezei munkáját értékelhetem. Mire nagy ívben körbehaladunk a fenyőn, a zene leáll, s én megkönnyebbülve szabadulnék tőle, de nem ereszt. Gyorsan lemezt cserél valaki, s felhangzik a felkapott *Pesznyári* együttes egyik édesbús száma. Partnerem, mintha csak erre várna, karjaival tökéletesen körbefon, majd apró mozdulatokkal ráhangolódik a zenére. A legtöbb fiatal kedveli ezt a lassú muzsikát, ilyenkor lehet igazán közel kerülni a lányhoz. Tisztában van ezzel az én táncosom is, mert hosszú lábát térdben meghajlítja, s erőteljesen betolja az enyéim közé. E gesztust egyelőre nem tudom mire vélni, de amint fejét a vállamra hajtja, már sejtem, hogy minden ízével közel akar kerülni hozzám. Talán jólesik neki testem melege, talán ha lány lennék, megháborodna utánam, talán imponál neki idegenségem sajátos egzotikuma. Nagy izzadt tenyere alatt bal lapockámon átnyirkult a mundér, forró lehelete égeti nyakamat, de egész lénye azt sugározza, hogy valahol másutt járnak a gondolatai. Most felkapja a fejét, feleszmél hirtelen, s már a szemembe fordulva sóhajtja:

– *Oj, Fráncúz, Fráncúz, dávno uzse nám porá dámoj!* (Ej, Francia, Francia, régen otthon lenne már a helyünk!)